

річчя факультету та ін.), виступів до Днів університету, Днів музики, у рамках інших мистецьких акцій (зокрема, підтримки «Тернопільського майдану» впродовж подій Революції Гідності).

Продовжуючи мистецькі традиції творчих колективів університету, колектив «Музики» постійно працює над новим репертуаром, новими тематичними концертними програмами. Ансамбль співпрацює з відомими музикантами Тернопілля, зокрема, із заслуженим артистом України М. Бабчуком (художній керівник ансамблю народної музики «Веселі галичани») та заслуженим діячем мистецтв України, композитором, аранжувальником М. Шамлі, який написав ряд аранжувань та обробок українських народних пісень («Сиділа-м під грушків», «Ой візьму відерце», «Черевички», «Ти си гадаш, мій Андрійку», «Була собі Марієчка», «Не тополю високою», «Вітре буйний» (обидві на слова Т. Шевченка), «Єсть у мене одна» на слова Лесі Українки та ін.), які увійшли до репертуару інструментального ансамблю «Музики» [2].

Висновки. На сьогодні до складу учасників ансамблю народної музики «Музики» входять як його основа згадані вище викладачі університету, його випускники. Творчо проявили себе у колективі інструменталісти різних випусків кафедри, серед них: Р. Мельник (кларнет), М. Гіль (сопілка), контрабасисти П. Катола, В. Жук, І. Федорчак, скрипалі О. Малиновський, І. Черненко, Л. Савка, М. Ілляшенко, Д. Смачило, вокалістки Л. Миц (Рутецька), О. Тракало, М. Фок; В. Хомик (ударні) та ін.

Колектив поповнює нове покоління ансамблістів: скрипальки А. Москалюк, Н. Видиш, Х. Сірська, вокалістки Р. Копоть та Х. Савка. Популярністю слухачів у слухачів користуються його обробки таких авторських творів, як: «Концертна полька» та «Карпатські візерунки» В. Попадюка, «Буковинський марш» С. Орла, «Запорозький марш» В. Гуцала, «Весняна хора» В. Радю, «Гуцульська рапсодія» Б. Карамішева, «Чардаш» В. Монті та ін.

Впродовж 1999 – та по сьогодні ансамбль «Музики» Факультету мистецтв, проводить тісну співпрацю із іншими мистецькими осередками міста і області, зокрема, з ТМФК імені С. Крушельницької [6], став по-справжньому мистецькою «лабораторією», у якій виховалося не одне покоління студентів-інструменталістів та вокалістів, розвиваючи таким чином виконавські ансамблеві традиції університету і Тернопілля загалом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баньковський А. Приватний архів (неупорядкований).
2. Баньковський А. Вокально-інструментальні ансамблі як навчальні осередки (на прикладі ТНПУ імені В. Гнатюка) // Слов'янське музичне мистецтво в контексті європейської культури // Збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції. – Вінниця: ТОВ «Нілан», 2015. – С. 52–55.
3. Баньковський А., Лемішка Я. Тернопільська обласна філармонія як осередок культурного життя регіону (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.) // Молодь і ринок. – 2017. – № 6 (149). – С. 99–103.
4. Виспінський І. «Срібні струни» бандури – з посвятою. Фестиваль-конкурс / І. Виспінський // Свобода. – 2006. – № 35 (2037). – С. 6.
5. Дряпіка В.І. Соціально-педагогічні основи формування орієнтацій студентської молоді на цінності музичної культури [Текст] : автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.01; 13.00.05 / Дряпіка В.І. ; АПН України, Інститут педагогіки, Інститут проблем виховання. – К., 1997. – 40 с.
6. На музичних меридіанах. Тернопільському музичному училищу ім. Соломії Крушельницької – 50 / Ред. М. Ониськів, упор. М. Подкович. – Тернопіль : Джура, 2008. – 120 с

*Кравець Єлизавета
Науковий керівник – доц. Дячок Оксана*

МИСТЕЦЬКІ ОСОБЛИВОСТІ ІКОНОСТАСУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ВОЗДВИЖЕНСЬКОЇ ЦЕРКВИ

Вступ. Іконостас - це перегородка з іконами, яка відокремлює вівтарну частину церкви Візантійського обряду від молитовного залу та символізує межу між небом і землею. Ще у IV–VI ст. у Візантії з'явилися мармурові парапети, в VII ст. вони поступилися місцем темпонам і тільки у XIV ст. в церквах східних слов'ян виникла багатоярусна стіна з іконами [1]. З часом

віттарне мистецтво розвинулось і сьогодні важко уявити собі сакральний простір без таких величних творів, які мають важливу культурну цінність.

Метою нашого дослідження є визначення мистецької особливості іконостасу церкви Воздвиження Чесного Хреста у місті Тернополі.

Виклад основного матеріалу. Церква Воздвиження Чесного Хреста є найдавнішим храмом Тернополя та пам'яткою архітектури національного значення (охоронний № 635/0). Архітектура храму вказує на її оборонну функцію: товсті стіни, високо підняті вікна тощо (рис.1). Церкву кілька разів руйнували, адже вона першою приймала ворожі удари, але щоразу храм відроджувався, ніби птах Фенікс. Завдяки зусиллям талановитих зодчих, цей символ української духовності зберігся донині [3, 4].

Імовірно, Воздвиженська церква збудована ще на початку XV ст. Князь Костянтин Острозький був одним з перших, хто створив історичні задокументовані відомості про Надставну церкву, вони містяться у грамоті від 1570 року [6]. Однією з версій (народних) церква почала своє існування у період князювання Данила Романовича, однак ця версія суперечить офіційній. В ній говориться про те, що за довго до заснування самого замку було поселення, яке було при заснуванні міста Яном Амором Тарновським у 1540 році [1].

Рисунок 1. Надставна церква у Тернополі. Вигляд зі сторони вулиці Руської

У давнину церква виконувала оборонну функцію і входила до загальної фортифікаційної системи міста. Розміщений біля Львівської брами, храм витримував найбільший опір від турецько-татарських нападів [2]. У 1627 році до західного фасаду була прибудована триярусна оборонна вежа-дзвіниця, про що свідчить різьблений напис над вхідним порталом. Він також повідомляє, що вежу-дзвіницю побудовано за панування у місті Томаша Замойського та його дружини Катерини, а також єпископа Єремії Тисаровського, 1627 року [3, 5]. У 1629 році після чергового руйнування церква була відновлена за сприяння князя Острозького. У радянський період в 1954 році храм «реставрували», було знищено дзвіницю, цінний іконостас, розписи інтер'єру. Довгий час будівля храму використовувалась не за призначенням. Із здобуттям незалежності України, розпочалось відновлення храмів, у тому числі й Надставної церкви. Тернопільський художник Богдан Ткачик відновив іконостас і виконав розпис інтер'єру (рис.2).

Рис.2. Загальний вигляд іконостасу

Структура іконостасу є традиційною, посередині розміщені царські «врата», по боках – дияконські, перший ряд - цокольний. На «вратах» зображена сцена Благовіщення. Іконографічний сюжет ікони представляє одну з найбільших подій з історії спасіння – Благовіщення Пресвятої Богородиці. На дияконських дверях Архангели Михаїл, який тримає зброю в руці та символізує захисника (воєначальника) та Гавриїл, що є Ангелом хранителем обраного народу.

Другий ряд займають чотири намісні ікони — зліва Богородиця з малим Ісусом на руках та ікона Хрещення Господнього; з правої сторони — Ісус Христос з відкритим Євангелієм в руках і зображення Несення хреста. Подія Хрещення є важливим сюжетом у православному світі. Христа зображено на річці Йордан, над ним намальований голуб з божественним світлом, що символізує образ Святого Духа. Ісус зображується у весь ріст, лівою рукою тримає Євангеліє, а правою благословляє віруючих.

Третій ряд заповнений 9 невеликими «празничними» іконами, із зображенням 9 найважливіших свят літургійного року. Над Царськими дверима зображена Тайна Вечеря. Перша ікона зображає Благовіщення Пресвятої Богородиці, друга - Різдво Ісуса Христа (Різдво Христове). Далі - ікона Спасителя, намальована по притчі про блудного сина. Наступна ікона - Вознесіння Господнє, остання ікона - Успіння Пресвятої Богородиці, день закінчення земного життя святої Диви Марії. За переказами цього дня апостоли зібралися в Єрусалимі для прощання і поховання Богородиці (рис.3).

Рисунок 3. Празничні ікони.

Четвертий ряд -«моління». Тут зображено величавий похід святих до Христа, очолений Богородицею, Іваном-Хрестителем і Архангелами.

Висновок. У статті показано, що іконостас є важливою частиною літургійного процесу та служить відокремленням «світу земного» від «божественного». Іконостас церкви Воздвиження

у Тернополі має високу мистецьку цінність і допомагає у створенні особливого сакрального простору в старовинному храмі міста.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойцун Л. Тернопіль у пліні літ: Історико-красознавчі замальовки. — Тернопіль : Джура, 2003. — 392 с.
2. Дем'янова. Захопива історія про давні храми Тернополя [online] Ukrainian Research. Доступно: <<https://ternopil.te.ua/zahopyva-istoriya-pro-davni-hramy-ternopolya>> [Дата звернення 15 квітня 2021].
3. Дячок О.М. Історичні етапи формування та розвитку архітектури сакральних будівель Тернопільської області. Архітектурний вісник КНУБА: наук.-виробн.збірник. К.: КНУБА, 16, 2018. с. 98-108.
4. Дячок О.М., Історичні передумови формування архітектури оборонних храмів Тернопільської області в період з другої половини XVI – початку XVII століття. Сучасні проблеми архітектури та містобудування: наук.техн.збірник. К.: КНУБА, 52, 2018. с. 51-63.
5. Лукомська, З., 2017. Історичні містобудівні комплекси XVII – XVIII століть у сучасній об'ємно-розпланувальній структурі міст Тернопільщини. Науковий вісник будівництва, 4 (90), с. 42-48.
6. Тимофієнко В. І. Архітектура і монументальне мистецтво: Терміни та поняття. К.: Видавництво Інституту проблем сучасного мистецтва, 2002. — 472 с.

Осовський Мирон

Науковий керівник – доц. Дячок Оксана

САКРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО СТРУСОВА. ІКОНОСТАС ХРАМУ СЯТОГО МИКОЛАЯ

Метою даної роботи є дослідження мистецьких особливостей іконостасу в церкві святого Миколая с. Струсів.

Село Струсів уперше згадується в документах 1434 року Підбогородиче і належало Янушу Кердею [1, с.74]. У першій половині XVI ст. воно отримало нових власників – родину Струсів, які збудували замок, заснували католицьку парафію, перетворили село на містечко й дали йому нову назву – Струсів [2]. У центрі села височить церква святого Миколая (рис. 1), збудована у 1930 році під керівництвом пароха Теодора Цегельського, який із 1884 року і упродовж 55 років очолював місцеву українську громаду [3]. Біля церкви розміщена велика ротондоподібна дзвіниця. Храм класично тридільний, складається з бабинця, нави та вівтаря. Бабинець вінчають два великих куполи, які закінчуються малими куполами з хрестами. Ще один великий та малий куполи вінчають наву. Нава з обох сторін має дві бокові прибудови. Над головними вхідними дверима знаходиться балкон. Фронтон храму прикрашений псевдоколоннами та двома скульптурами святих [3]. Останніми роками фасад церкви інтенсивно реставрують – замінено дахове покриття та перефарбовано зовнішні стіни будівлі.

Рисунок 1. Церква святого Миколая. С. Струсів. Фото. 2020р.